

Καινοτόμες δράσεις σχολείων:

Εμπειρία προγράμματος παρέμβασης σε 4^ο και 5^ο Λύκεια Λάρισας

Αρχοντία Γιαννακάκη 5^ο Λύκειο Λάρισας

Ο εκφοβισμός στο σχολείο, θεωρείται η κορυφή του παγόβουνου της βίας και αποτελεί σοβαρή απειλή για τη σχολική ασφάλεια. Τα προγράμματα Αγωγής Υγείας είναι μια ευκαιρία για την εκπαίδευση να ενισχύσει τις δράσεις για την προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των παιδιών και την αποτροπή φαινομένων διακρίσεων και εκφοβισμού μέσα στη σχολική κοινότητα.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα ξεκίνησε στο 5^ο Λύκειο τη σχολική χρονιά 2010-2011 ως συνέχεια προγράμματος της προηγούμενης χρονιάς με θέμα τις «Διαδικτυακές συνήθειες των εφήβων», κατά τη διάρκεια του οποίου καταγράφηκε ο κυβερνοεκφοβισμός ως υπαρκτό πρόβλημα. Ακολούθως υλοποιείται σε συνεργασία με το 4^ο Λύκειο, ενώ από πέρυσι σε τοπικό Δίκτυο Αγωγής Υγείας σχολείων με κοινό πρόγραμμα. Ο στόχος είναι να καλλιεργηθεί στο σχολείο, η έννοια της συμμετοχικής κοινωνίας μέσα στην οποία ένα παιδί ενημερωμένο και ενδυναμωμένο να μπορεί να μιλά και να ακούγεται έτσι ώστε να μην θυματοποιείται εύκολα και ούτε να συντηρεί το φαύλο κύκλο της σιωπής της βίας.

Οι μαθητές προσέρχονται στο πρόγραμμα οικειοθελώς. Δεν επιλέγονται. Όλη η μεθοδολογία του προγράμματος αναπτύσσεται σε τέσσερες διαστάσεις:

α) Η πρώτη φάση αφορά τη βιωματική προσέγγιση με έκθεση σε σενάρια ιστοριών. Στις πρώτες συναντήσεις, μελετώνται στην ολομέλεια της ομάδας, ιστορίες ή δημοσιευμένα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, δημιουργούν το περιβάλλον της ιστορίας, μπαίνουν στη θέση των πρωταγωνιστών, εκφράζουν τα συναισθήματά τους, καταγράφουν τις αντιδράσεις τους και στο τέλος προτείνουν ποια θα ήταν η ψύχραιμη στάση κι αντίδραση. Μ' αυτόν τον τρόπο, τίγονται τα ζητήματα, των συνεπειών του εκφοβισμού, του προφίλ του παιδιού που εκφοβίζει, του παιδιού που εκφοβίζεται, ο ρόλος των παρατηρητών, του οικογενειακού περιβάλλοντος, του σχολείου και η αντιμετώπιση του περιστατικού. Οι μαθητές μέσα σε κλίμα εμπιστοσύνης κι ομαδικότητας διηγούνται και τις δικές τους ιστορίες ή των φίλων τους.

β) Στη δεύτερη φάση η εμπλεκόμενη ομάδα **επιμορφώνεται** ώστε να δημιουργηθεί ένας παρεμβατικός πυρήνας πρωτοβουλιών και ενεργούς συμμετοχής σε δράσεις κατά της ενδοσχολικής βίας. Η επιμόρφωση ενισχύεται και από ειδικούς σχετικών φορέων, όπως το Κέντρο Πρόληψης-ΟΚΑΝΑ, η Μονάδα Εφηβικής Υγείας και το πρόγραμμα «Αριάδνη» του Πανεπιστημίου Αθηνών, η ΕΨΥΠΕ και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

γ) Στο αμέσως επόμενο επίπεδο οι μαθητές λειτουργούν ως επιμορφωτές σε βιωματικά σεμινάρια προς τους συμμαθητές τους με βάση τις αρχές της ομότιμης μάθησης. Αφορμή αποτελούν ημέρες σταθμοί στο σχολείο, όπως η Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου και η Ημέρα κατά της ενδοσχολικής βίας. Στα σεμινάρια ο εκφοβισμός είτε παραδοσιακός, είτε ηλεκτρονικός, εξετάζεται ως ομαδικό φαινόμενο, το οποίο δεν αφορά μόνον αυτόν που εκφοβίζεται και αυτόν που εκφοβίζει, αλλά και όλους όσους είναι παρόντες ή γνωρίζουν την ύπαρξή του, δηλαδή τους παρατηρητές οι οποίοι το συντηρούν και το τροφοδοτούν.

δ) Στο τελευταίο στάδιο μαθητές και εκπαιδευτικοί εκπονούν ερευνητική εργασία, με βάση την εμπειρία τους αλλά και τη βιβλιογραφία.

Αποτελέσματα

- Το θέμα κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών. Βελτιώνουν την αυτογνωσία τους, αλλάζουν λαθεμένες συμπεριφορές, τονώνουν τη διάθεσή τους για συνεργασία κι αρμονική συνύπαρξη, εργάζονται ομαδικά για το γενικό καλό και παίρνουν εφόδια για το μέλλον. Όλο το πρόγραμμα εξελίσσεται σε μια ζωντανή διαδικασία, που γεμίζει χαρά και δίνει ξεχωριστό νόημα στη σχολική χρονιά.
- Καλλιεργείται η υπευθυνότητα των μαθητών: Αποκτούν κεντρικό ρόλο, με επιρροή στις γνώμες των ειδικών, αλλά και στο σχολείο και την οικογένεια. Δραστηριοποιούνται μαθητές με δεξιότητες στις τέχνες και την πληροφορική. Παράγουν αξιόλογο έργο κι αισθάνονται σημαντικοί στο σχολείο. Βελτιώνεται η αυτοπεποίθησή τους βλέποντας τα έργα τους σε περιοδικό, σε βιβλίο ή σε Blog.
- Μαθητές αδιάφοροι στα μαθήματα, μαθητές με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες αισθάνονται απαραίτητοι στη μαθησιακή διαδικασία με εξαιρετικά έργα. Επιπλέον το πρόγραμμα, συμβάλλει στην εκτόνωση του άγχους των μαθητών της Γ' Λυκείου οι οποίοι προετοιμάζονται για τις πανελλαδικές εξετάσεις.
- Η ομάδα εξάλλου, δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές, να απαλλαγούν από τον ανταγωνισμό, να αισθανθούν ασφαλείς και τελικά να μάθουν μέσα από τη συμμετοχή, στην κοινή δράση και στη συλλογική δημιουργία.
- Το πρόγραμμα δίνει και την ευκαιρία σε όλους τους μαθητές να μάθουν να αναγνωρίζουν, να αρνούνται και να αντιδρούν στο φαινόμενο του εκφοβισμού καθώς και χρηστικές πληροφορίες για το πού μπορεί να απευθυνθούν για τυχόν αντιμετώπιση. **Η ζωή μας δεν μπορεί να οικοδομείται πάνω στη σιωπή και την αδιαφορία ως τρόπο ζωής.** Απόδειξη τα περιστατικά που εμπιστεύονται μαθητές αποτεινόμενοι στην ομάδα.
- Η καινοτομία του συγκεκριμένου προγράμματος έγκειται στο ρόλο της ομάδας Αγωγής Υγείας, ως παρεμβατικού πυρήνα σε ζητήματα εκφοβισμού. Οι εμπλεκόμενοι μαθητές, ξεφεύγουν από τα όρια του εκπαιδευόμενου, χρησιμοποιούν προηγούμενα και νέα βιώματα και υπό τη συνεχή καθοδήγηση του συντονιστή εκπαιδευτικού, ενημερώνουν και αφυπνίζουν τους συμμαθητές τους ανά τμήμα σε μια προσπάθεια να εφαρμοστεί πολιτική πρόληψης που αφορά όλον το μαθητικό πληθυσμό του σχολείου, ως την καλύτερη άμυνα στο σχολικό εκφοβισμό. Αυτή η εφαρμογή η οποία βασίζεται στην τεχνική της ομότιμης μάθησης (Peer mentoring) στηρίζεται στη φιλοσοφία ότι τα μηνύματα μεταδίδονται και λαμβάνονται καλύτερα από παιδιά σε παιδιά παρά από ενήλικες.
- Αναδεικνύεται η δύναμη που ασκούν οι συνομήλικοι στην εφηβεία. Παρατηρείται αλλαγή στάσης και κλίματος των μαθητών στη σχολική κοινότητα. Εξαφανίστηκαν τα βίντεο για πλάκα. Τα αποτελέσματα της εφαρμογής στο σχολείο μας δείχνουν ότι κάλλιστα θα μπορούσε **μια ομάδα τέτοιου προγράμματος να αποτελέσει τη δομή σε κάθε σχολείο που θα συνδεθεί και θα συντονιστεί με το Παρατηρητήριο** που λειτουργεί άμεσα το υπουργείο.
- Το πρόγραμμα συμβάλλει και στην επιμόρφωση του συντονιστή καθηγητή ο οποίος κατανοεί ότι οι μαθητές στο σχολείο, **έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από συναισθηματική στήριξη και διευκόλυνση των διαπροσωπικών τους σχέσεων και λιγότερο από την παροχή τυποποιημένων γνώσεων.**
- Διαπιστώνεται πως, **τα οφέλη είναι πολλαπλάσια όταν εμπλακούν ισότιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία ειδικοί επιστήμονες, εκπαιδευμένοι μαθητές, και εκπαιδευτικοί.** Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία όλοι οι εμπλεκόμενοι μαθαίνουν πιο αποτελεσματικά σ' ένα δημιουργικό πεδίο αλληλεπίδρασης: Τη διαχείριση της τάξης την έχουν εκπαιδευτικοί που γνωρίζουν, οι ειδικοί επιστήμονες εντοπίζουν προβλήματα και συμπεριφορές άμεσα, οι εκπαιδευμένοι μαθητές μεταφέρουν την

πραγματικότητα του σχολείου αλλά και πώς θα αλλάξει.

- Από την άλλη η δημιουργία και προβολή βίντεο, καθώς και οι θεατρικές προσεγγίσεις με ενσάρκωση ρόλων από τους μαθητές, έχουν μεγάλη απήχηση προς τη σχολική κοινότητα, γιατί έχουν τη δύναμη να αναπτύξουν πραγματικά συναισθήματα και βιώματα.

- Το άλλο σημαντικό στοιχείο, είναι η κατάκτηση της έρευνας με βιωματικό τρόπο, καθώς πολλά αποτελέσματα ερευνών, επιβεβαιώνονται στην πράξη μέσα από τη ζωντανή αλληλεπίδραση των παιδιών. Χτίζουν δηλαδή με το δικό τους μόχθο, τη δική τους γνώση, τη δική τους δεξιότητα, τη δική τους φιλοσοφία και καταθέτουν υπεύθυνα τη δική τους φωνή.

- Με το τέλος του προγράμματος οι μαθητές αποκτούν δεσμούς αναφοράς και κρατούν επαφή με το σχολείο. Συνεισφέρουν από τους διαφορετικούς τους ρόλους.

Εν κατακλείδι προσαρμόζοντας τα λόγια του Κουν, υλοποιούμε το συγκεκριμένο πρόγραμμα, για να πλουτίσουμε τους εαυτούς μας, και την ευρύτερη σχολική κοινότητα κι όλοι μαζί, να βοηθήσουμε να αποθησαυριστεί ένας ψυχικός πλούτος-στοιχείο πολιτισμού στο σχολείο, που θα τονώνει την αλληλεγγύη, τον σεβασμό στην ετερότητα και θα **αποτελεί τη βάση μιας συλλογικής ταυτότητας και για τη ζωή.**